

มาตรการทางกฎหมายในการรองรับการกระจายอำนาจ
ด้านงบประมาณของสถานศึกษา*

LEGAL MEASURES TO SUPPORT DECENTRALIZATION
BUDGETING OF BASIC EDUCATION INSTITUTIONS

*สุจิตรา ปัญญาสวัสดิ์, เพิ่ม หลวงแก้ว

Sujittra panyasawat, Pherm Luangkaew

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย

Khon Kaen University, Nong Khai Campus, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: poyandpoy2345@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา (2) ศึกษาและเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศ (3) เสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้การกระจายอำนาจด้านงบประมาณแก่สถานศึกษามีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลจากกฎหมาย ระเบียบราชการ และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ แล้ววิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์ข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่า การกระจายอำนาจด้านงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย แม้มีกฎหมายรองรับ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่การปฏิบัติยังคงรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ส่งผลให้สถานศึกษาขาดความคล่องตัว โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีหน่วยเบิกจ่าย ทำให้การบริหารงบประมาณล่าช้าและไม่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ประเทศไทยใช้รูปแบบ “การมอบอำนาจ” มากกว่า “การกระจายอำนาจเต็มรูปแบบ” ต่างจากสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ที่ให้อิสระแก่สถานศึกษาในการบริหารงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร ภายใต้กลไกตรวจสอบจากชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความยืดหยุ่นและโปร่งใส แม้บางสถานศึกษามีสถานะเป็นนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ แต่ยังคงถูกจำกัดโดยกรอบกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติระเบียบ

* Received: 10 July 2025; Revised: 28 November 2025; Accepted: 13 December 2025

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งไม่เอื้อต่อการตัดสินใจของสถานศึกษา แนวทางปรับปรุงประกอบด้วย (1) การแก้ไขกฎหมายแม่บทเพื่อมอบอำนาจโดยตรง (2) การจัดตั้ง “กลุ่มสหโรงเรียน” เพื่อบริหารทรัพยากรร่วม (3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและเพิ่มอัตรากำลังสายสนับสนุน และ (4) การจัดตั้งระบบติดตามประเมินผล เพื่อให้การกระจายอำนาจด้านงบประมาณโปร่งใส ยั่งยืน และยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, การรับรองการกระจายอำนาจ, งบประมาณของสถานศึกษา

Abstract

This research aims to (1) examine legal issues related to the decentralization of budgetary authority to educational institutions, (2) study and compare Thailand's legal measures with those of other countries, and (3) propose legal improvements to enhance the efficiency of budgetary decentralization to educational institutions. The study employed a documentary research method, collecting data from laws, ministerial regulations, and both domestic and international research works, followed by content analysis to systematically synthesize factual information.

The results revealed that although Thailand's decentralization of budgetary authority in basic education institutions is supported by legal frameworks such as the National Education Act B.E. 2542 (1999) and its amendments, the implementation remains highly centralized. Consequently, educational institutions lack administrative flexibility, particularly small schools without independent budgetary units, resulting in delays and inefficiency in financial management that do not align with local contexts. Thailand's model is characterized more by “delegation” than by “full devolution”, differing from countries such as the United States, Australia, and New Zealand, which grant schools greater autonomy in managing budgets, personnel, and curricula under community-based accountability mechanisms that promote flexibility and transparency.

Although some public schools in Thailand have been granted legal entity status to enhance management efficiency, their operations remain constrained by existing legal frameworks namely, the Ministry of Education Administration Act B.E. 2546 (2003), the Teachers and Educational Personnel Act B.E. 2547 (2004), and the Government Procurement and Supplies Management Act B.E. 2560 (2017) which limit independent decision-making. The proposed improvement measures include: (1) amending fundamental education laws to authorize direct budgetary management by schools, (2) establishing “school consortia” to enable joint resource management, (3) developing personnel capacity and increasing support staff, and (4) creating a clear monitoring and evaluation system to ensure that budget decentralization is transparent, sustainable, and conducive to genuine improvements in educational quality.

Keywords: Legal Measures, Support for Decentralization, Educational Institution.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล การบริหารราชการแผ่นดินแบ่งเป็นส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความล่าช้าในการตัดสินใจ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) อย่างไรก็ตาม ระบบดังกล่าวยังพบปัญหา เช่น ความซ้ำซ้อนของอำนาจระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่ในด้านการกิจ งบประมาณ และการประสานงาน รวมถึงความยากลำบากในการนโยบายนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง ปัญหาเหล่านี้ต้องการการแก้ไขกฎหมายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การบริหารภาครัฐตอบสนองต่อประชาชนได้อย่างแท้จริง (ปัญหาเทพสงเคราะห์, 2545)

สถานศึกษาของรัฐที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีความสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษา เนื่องจากการมีสถานะเป็นนิติบุคคลนั้น รัฐได้มอบความเป็นอิสระและความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์หลายประการ ได้แก่ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมความรับผิดชอบและความโปร่งใส การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและภาคธุรกิจ การเพิ่มความสามารถในการจัดการงบประมาณ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่า

รัฐจะมีการกระจายอำนาจบางส่วนมายังสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล แต่พบว่า การจัดการศึกษา ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากติดปัญหาทางกฎหมายที่ไม่มีการกระจายอำนาจพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 บัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการกระจายอำนาจในการบริหาร และจัดการศึกษาไปยังหน่วยงานระดับท้องถิ่นหรือระดับเขต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (หยัด ขจรเกียรติผดุง, 2563) แต่กฎหมายดังกล่าวยังคงกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการ กำหนดนโยบายด้านการศึกษา รวมถึงการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีอำนาจในการ ควบคุม กำกับ และติดตามให้การดำเนินงานของกระทรวงเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ มีอำนาจพิจารณาและดำเนินการกระจายอำนาจในด้านต่าง ๆ ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษา ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน โดยเนื้อหาการมอบ อำนาจดังกล่าว มักอยู่ในรูปของหนังสือมอบอำนาจเป็นรายเรื่อง และเป็นลักษณะของการมอบอำนาจ แบบภาพรวม ที่ไม่มีการจำแนกตามลักษณะเฉพาะของหน่วยงานปลายทาง กล่าวคือ ทุกสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้รับมอบอำนาจในลักษณะเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยด้าน ภูมิศาสตร์ เช่น เขตเมืองหรือชนบท รวมถึงขนาดของสถานศึกษา เช่น ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือ ขนาดเล็ก ส่งผลให้หน่วยงานในพื้นที่ต้องดำเนินการตามอำนาจที่ได้รับมอบหมายอย่างเท่าเทียมกัน แม้จะมีบริบทและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน (ภัสณาราวรรณ กุลทอง, 2560) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 35 ได้กำหนดให้ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาของรัฐที่มี สถานะเป็นนิติบุคคล จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษา เนื่องจากการมีสถานะเป็นนิติบุคคล นั้น รัฐได้มอบความเป็นอิสระและความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์หลายประการ ได้แก่ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมความรับผิดชอบและ ความโปร่งใส การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและภาคธุรกิจ การเพิ่มความสามารถในการจัดการ งบประมาณ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร (เพิ่ม หลวงแก้ว, 2561) แม้ว่ารัฐจะมีการกระจาย

อำนาจบางส่วนมายังสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล แต่พบว่า การจัดการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจากกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจ

จากปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพในการกระจายอำนาจด้านการบริหารการเงินและพัสดุไปยังสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะในด้านการงบประมาณและการพัสดุ เพื่อให้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา แม้จะมีกฎหมายและระเบียบหลายฉบับรองรับ เช่น พ.ร.บ. การจัดซื้อจัดจ้างฯ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลัง แต่ยังพบปัญหา 3 ประการหลัก ได้แก่ ขาดความพร้อมด้านทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณ

สถาบันการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาอย่างมาก ครูต้องรับภาระงานบริหารงบประมาณและพัสดุเพิ่มขึ้น ทำให้ลดเวลาในการสอน การมอบอำนาจจากส่วนกลางยังไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงข้อจำกัดของกฎหมายแม่บทและกฎหมายลำดับรองที่ยังไม่สอดคล้องกัน เช่น พ.ร.บ. การบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2550, พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูฯ, พ.ร.บ. สถาปนาฯ รวมถึงข้อจำกัดเรื่องอัตราค่าจ้างที่ ก.ค.ศ. กำหนด ที่ไม่สอดคล้องกับภาระงานที่เกิดจากระเบียบต่าง ๆ ด้านการเงินและพัสดุ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อให้การกระจายอำนาจทางการศึกษาของไทยมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมทั้งเสนอการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจด้านการงบประมาณสู่สถานศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกระจายอำนาจด้านการงบประมาณสู่สถานศึกษา และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายไทย และมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศ
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหการกระจายอำนาจด้านการงบประมาณสู่สถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารภาษาไทยและต่างประเทศ เช่น ตำรา บทความ กฎหมาย และแหล่งข้อมูลออนไลน์ จากนั้นวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์แนวคิดและข้อเท็จจริง พร้อมเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง วิเคราะห์แนวโน้มทางกฎหมาย และจัดโครงสร้างข้อมูลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สุดท้าย สังเคราะห์ข้อสรุปและข้อเสนอแนะตามหลักวิชาการและจริยธรรม เพื่อให้ผลการวิจัยถูกต้องและน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการรองรับกระจายอำนาจงบประมาณ ผลการวิจัย มีดังนี้

1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และปัญหาทางกฎหมายในการรองรับกระจายอำนาจด้านงบประมาณของสถานศึกษา พบว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาคือการส่งเสริมการจัดการศึกษาไปยังภูมิภาค ชุมชน ท้องถิ่น และสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและหลากหลายในการจัดการศึกษา ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการและความเหมาะสมของประชาชนในแต่ละจังหวัด โดยหลักสากลสามารถแบ่งการกระจายอำนาจทางการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การแบ่งอำนาจ (Deconcentration) การกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานระดับล่าง แต่ยังคงการควบคุมจากส่วนกลาง การมอบอำนาจ (Delegation) การมอบอำนาจให้หน่วยงานระดับล่าง มีความรับผิดชอบในการดำเนินงาน การกระจายอำนาจ (Devolution) การกระจายอำนาจอย่างเต็มที่ให้กับหน่วยงานท้องถิ่น ในประเทศไทย การกระจายอำนาจทางการศึกษาในรูปแบบการกระจายอำนาจ ได้ถูกนำมาใช้แล้ว โดยมีการกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่หน่วยงานท้องถิ่น 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาล, กรุงเทพมหานคร, และเมืองพัทยา เพื่อจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตามความพร้อมขององค์กรเหล่านี้

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาที่ได้รับการกำหนดให้เป็นนิติบุคคล ตาม พ.ร.บ. การศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 35 มี อำนาจหน้าที่ ดังนี้ บริหารจัดการตนเอง ทั้งในด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ และการพัฒนาสถานศึกษา มีอิสระในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และดำเนินงานตามพันธกิจของสถานศึกษาเอง สามารถดำเนินนโยบายและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับ ดูแล และให้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานกำกับดูแล เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ สนับสนุน ส่งเสริม และกำกับ โรงเรียนในสังกัดให้สามารถจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จัดสรรทรัพยากร (คน เงิน วัสดุ) ให้สถานศึกษา บริหารได้ตามเป้าหมาย ประเมินผล และติดตาม การดำเนินงานของโรงเรียน ข้อจำกัดของสถานศึกษาที่ไม่ใช่นิติบุคคล สถานศึกษาบางประเภทที่ไม่ได้รับสถานะนิติบุคคล เช่น สังกัดการศึกษาพิเศษ หรือ อาชีวศึกษา มีข้อจำกัด ไม่สามารถจัดการบางด้านได้ด้วยตนเอง เช่น ด้านการคลังหรือการบริหารงานบุคคล ต้องดำเนินการผ่านผู้แทนหรือส่วนราชการที่มีอำนาจแทน

สถานศึกษาจึงไม่มีอำนาจเต็มในการบริหารงบประมาณ สถานศึกษาจะดำเนินการด้านงบประมาณจะต้องรออำนาจการตัดสินใจจากกระทรวงศึกษาผ่านมา ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วไปยังเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งหากเป็นสถานศึกษาที่เป็นหน่วยเบิกจ่าย จะมีความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณ ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางหรือขนาดเล็กที่ไม่มีหน่วยเบิกจ่าย จะไม่มีความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณเหมือนสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทำให้การบริหารสถานศึกษาเกิดความล่าช้า

2) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายไทย และมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา เกิดจากการจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกฎหมายการศึกษาดังกล่าวนี้อ้างอิงถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจด้านงบประมาณไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล แต่พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กที่เป็นนิติบุคคล ยังไม่มีความพร้อมในการรับการกระจายอำนาจ และพบว่า ยังไม่มีมาตรการรองรับการกระจายอำนาจ

หากเปรียบเทียบการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาของต่างประเทศ พบว่า
สหรัฐอเมริกา

การกระจายอำนาจด้านการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ดำเนินการผ่านเขตการศึกษาท้องถิ่น (School Districts) ซึ่งมีอิสระสูงในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร โดยใช้นโยบาย “Fair Student Funding” (FSF) ที่จัดสรรงบประมาณตามความต้องการของนักเรียนแต่ละคน เช่น

ผู้พิการ หรือผู้เรียนภาษาอังกฤษ ส่งเสริมความเป็นธรรมและความยืดหยุ่น พร้อมกลไกตรวจสอบจากชุมชนและเขตการศึกษาอย่างโปร่งใส (หยัต ขจรเกียรติผดุง, 2563)

ออสเตรเลีย

ออสเตรเลียใช้ระบบ “School Global Budget” (SGB) โดยมอบงบประมาณตรงจากมลรัฐสู่สถานศึกษา โรงเรียนมีอำนาจบริหารจัดการตนเอง ลดการแทรกแซงจากรัฐบาล และเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน ระบบ SGB คำนวณงบตามจำนวนนักเรียนและความจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมความยืดหยุ่น โปร่งใส และตอบโต้ภัยตามบริบทท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ (เพิ่ม หลวงแก้ว, 2556)

นิวซีแลนด์

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ การกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานการศึกษาระดับท้องถิ่น เช่น สหรัฐอเมริกา และการกระจายอำนาจตรงไปยังสถานศึกษา เช่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยส่วนกลางยังคงมีบทบาทกำหนดหลักสูตร นโยบาย มาตรฐานคุณภาพ และสนับสนุนทรัพยากร การกระจายอำนาจส่วนใหญ่เน้นให้องค์กรท้องถิ่นและสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการ โดยใช้หลักมืออาชีพ ความเป็นกลางทางการเมือง การมีส่วนร่วม หลักประชาธิปไตย และการมุ่งเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา

3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา หากต้องการให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล รั้งมอบอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะว่า

3.1 ควรแก้ไข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท รวมถึงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550, พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547, พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561, และพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 รวมทั้ง ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานแต่งตั้งคณะกรรมการซื้อหรือจ้างตาม “ข้อ 25” และ “ข้อ 26” เพื่อดำเนินการตามขั้นตอน เช่น การประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ การสอบราคา และการตรวจรับพัสดุ

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับโครงสร้างกำลังคนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยเฉพาะการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการเงินและพัสดุ นอกจากนี้ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. 2562 “ข้อ 86-87” กำหนดให้แต่งตั้งข้าราชการอย่างน้อยสองคนเป็นกรรมการเก็บรักษาเงิน และให้แต่ละคนถือกุญแจตู้รับเงินคนละดอก ซึ่งในทางปฏิบัติไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรของสถานศึกษาขนาดเล็ก

ดังนั้น ควรมีความหมายให้อำนาจสถานศึกษาในการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการเงินและพัสดุได้อย่างอิสระ เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและความรับผิดชอบในการบริหารงบประมาณ กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การกระจายอำนาจด้านงบประมาณแก่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเป็นไปอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการแก้ไข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อมอบอำนาจโดยตรงให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสามารถบริหารจัดการใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดนโยบายหลักทางการศึกษา

3.2 เพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้กับสถานศึกษา โดยมอบอำนาจด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านบริหารงานทั่วไป ให้กับสถานศึกษาโดยตรง สนับสนุน ให้มีการจัดตั้งกลุ่มสหโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยอาจจัดตั้งขึ้นตามความตกลงของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ระยะห่างกันไม่เกิน 30 กิโลเมตร ให้มีคณะกรรมการบริหารสหโรงเรียนฯ ทำหน้าที่บริหารจัดการดูแลโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง ใน 4 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านบริหารงานทั่วไป ซึ่งคณะกรรมการจะต้องมาจาก ภาควิชา 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายตัวแทนผู้ปกครอง ฝ่ายครูและผู้บริหาร และฝ่ายผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3. พัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแนวทางของการกระจายอำนาจ กล่าวคือ จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ การเงิน และการพัสดุของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้มีบุคลากรสายสนับสนุนเฉพาะทางสำหรับงานด้านการบริหารงบประมาณและพัสดุ เพื่อลดภาระงานของครูผู้สอน โดยการแก้ไขหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. ที่ว่าด้วยเรื่องการกำหนดอัตรากำลังสายสนับสนุนการศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง

3.4 กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและมีเสถียรภาพ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าการกระจายอำนาจสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อคุณภาพการศึกษา

อภิปรายผล

ผลการศึกษา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา พบว่า ในประเทศไทย แม้ว่าจะมีการกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา แต่ในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัด เนื่องจากส่วนกลางยังคงมีบทบาทสำคัญในการควบคุม และกำหนดทิศทางด้านงบประมาณ มาตรฐานคุณภาพ และนโยบาย ส่งผลให้สถานศึกษายังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระเท่าที่ควร การที่สถานศึกษาในประเทศที่มีการกระจายอำนาจสูง สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดจากการที่รัฐให้อิสระในด้านการจัดการงบประมาณ ทำให้สามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการของพื้นที่ การบริหารบุคลากรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถสรรหาและพัฒนาเจ้าหน้าที่ได้ตามความต้องการ โดยไม่ต้องผ่านระบบส่วนกลางที่ซับซ้อน นอกจากนี้ ยังสามารถกำหนดหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทย แม้ว่าจะมีความพยายามในการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา แต่ยังคงมีปัจจัยหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะการควบคุมจากส่วนกลางที่เข้มงวด ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของงบประมาณที่ต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานระดับสูง การกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เป็นแบบรวมศูนย์ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 39 กำหนดให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาและการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีมีหน้าที่ในการควบคุมและกำกับดูแล ให้การดำเนินการต่าง ๆ ของกระทรวงเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อำนาจการตัดสินใจยังคงกระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลาง ซึ่งทำให้สถานศึกษาไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของตนเอง นอกจากนี้ การบริหารงานบุคคลยังต้องปฏิบัติตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลาง ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจและขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

2) กฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา พบว่า หากเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาของไทย สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา และเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารงาน โดยประเทศไทยแม้จะได้พยายามดำเนินการกระจายอำนาจทางการศึกษาแล้ว แต่ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีความก้าวหน้าในการกระจายอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย (ปัญญา เทพสงเคราะห์, 2545)

ในกรณีของสหรัฐอเมริกา การจัดการศึกษาถูกกระจายอำนาจออกไปอย่างชัดเจน เนื่องจากลักษณะการปกครองที่แบ่งเป็นรัฐ (State) แต่ละรัฐมีความเป็นเอกเทศในการบริหารจัดการด้านการศึกษาของตนเอง โดยรัฐบาลกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและประสานงานด้านการศึกษา ส่วนหน้าที่หลักอยู่ที่เขตพื้นที่การศึกษา (School Districts) ซึ่งมีอำนาจในการจัดจ้างและกำหนดคุณสมบัติของครู การจัดทำงบประมาณ และการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรให้ครอบคลุมและตอบโจทย์ของท้องถิ่น บางท้องถิ่นยังมอบอำนาจไปถึงระดับโรงเรียนให้ดำเนินการเอง ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่รัฐยังคงควบคุมนโยบาย การกำหนดคุณสมบัติครู และการจัดสรรงบประมาณให้เขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด (หยัด ขจรเกียรติผดุง, 2563)

สำหรับนิวซีแลนด์ ประเทศนี้มีการกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่สถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยมีเพียงสองระดับการบริหาร คือ ระดับกระทรวงศึกษาธิการและระดับสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่กำหนดนโยบายในภาพรวม ส่วนการบริหารจัดการเป็นอำนาจของสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งทำให้การดำเนินงานคล่องตัว ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตรงกันข้ามกับประเทศไทย ซึ่งยังคงมีหลายชั้นการบริหาร โดยกระทรวงศึกษาธิการวางนโยบายและส่งต่อไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ก่อนจะถึงสถานศึกษา ทำให้การปฏิบัติงานล่าช้าและขาดความยืดหยุ่น (ภัสราวรรณ กุลทอง, 2560)

ในส่วนของออสเตรเลีย พบว่า มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาโดยตรงเช่นเดียวกับนิวซีแลนด์ โรงเรียนในออสเตรเลียมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณด้วยตนเอง โดยไม่ต้องผ่านหน่วยงานกลางหรือเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนมีอำนาจตัดสินใจในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการภายใน โดยรัฐบาลกลางจะเน้นบทบาทการสนับสนุนมากกว่าการควบคุม นโยบายดังกล่าวช่วยลดการ

แทรกแซงจากส่วนกลาง เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการเฉพาะของนักเรียนและชุมชน (เพิ่ม หลวงแก้ว, 2561)

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยยังไม่มีมีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาโดยตรงเช่นออสเตรเลีย แม้ว่ากฎหมายจะเปิดโอกาสให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีบทบาท แต่ในทางปฏิบัติกลับถูกกำกับควบคุมโดยส่วนกลาง ทั้งในด้านนโยบาย การจัดงบประมาณ และการบริหารบุคคล ทำให้ขาดความยืดหยุ่นและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย ต่างให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยสถานศึกษามีอำนาจตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา ขณะที่ประเทศไทย แม้จะมีความพยายามกระจายอำนาจ แต่ยังคงต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เช่น การแก้ไขกฎหมายแม่บทอย่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ต้องกระจายอำนาจให้สถานศึกษาโดยตรงให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและมีความคล่องตัวมากขึ้น จึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง

3) การแก้ไขปัญหการกระจายอำนาจด้านงบประมาณสู่สถานศึกษา พบว่า การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาของไทยยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายและการบริหารงบประมาณ ที่ยังถูกควบคุมโดยส่วนกลาง ส่งผลให้สถานศึกษาขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน ซึ่งแตกต่างจากประเทศที่มีการกระจายอำนาจที่ประสบความสำเร็จ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการมากขึ้น นอกจากนี้ พบว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาของไทย ยังคงเป็นการกระจายอำนาจในระดับเขตพื้นที่ มากกว่าการมอบอำนาจโดยตรงให้แก่สถานศึกษา ทำให้การตัดสินใจที่สำคัญยังคงต้องรอการอนุมัติจากหน่วยงานระดับสูง ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้าและขาดความยืดหยุ่น การศึกษายังชี้ให้เห็นว่าประเทศที่มีการกระจายอำนาจ ที่ประสบความสำเร็จ มักให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดหลักสูตรที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นแนวทางที่ประเทศไทยควรนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบการศึกษา (เพิ่ม หลวงแก้ว, 2556)

การปฏิรูปกฎหมายเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจทางการศึกษาอย่างแท้จริง เป็นสิ่งที่จำเป็น รัฐบาลควรมีแนวทางที่ชัดเจน เช่น คือการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรง โดยการแก้ไขกฎหมายแม่บท พร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรและเครื่องมือที่จำเป็น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) สภาพปัญหาการกระจายอำนาจด้านงบประมาณ แม้กฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลและมีแนวคิดการกระจายอำนาจตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่ในทางปฏิบัติยังขาดอำนาจบริหารงบประมาณอย่างแท้จริง อำนาจสำคัญยังคงรวมศูนย์อยู่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ส่งผลให้สถานศึกษาต้องรอการอนุมัติจากส่วนกลาง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีหน่วยเบิกจ่าย ทำให้ขาดความคล่องตัวและไม่มีมาตรการทางกฎหมายรองรับเพียงพอ 2) การเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของไทยยังไม่มีความชัดเจนและไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการแบบอิสระ ต่างจากประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย ซึ่งจัดสรรงบประมาณตรงให้สถานศึกษาตามความจำเป็นของผู้เรียน ทำให้เกิดอิสระและความยืดหยุ่นสูงในการบริหารจัดการ 3) แนวทางแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย (1) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อมอบอำนาจด้านงบประมาณและการเงินให้สถานศึกษาบริหารโดยตรง (2) จัดตั้ง “กลุ่มสหโรงเรียน” สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กและกลาง เพื่อบริหารทรัพยากรร่วมกันทั้งด้านงบประมาณ วิชาการ บุคลากร และบริหารทั่วไป (3) พัฒนาศักยภาพด้านการเงินและงบประมาณ พร้อมจัดสรรบุคลากรสายสนับสนุนเฉพาะทางเพื่อลดภาระครู (4) สร้างกลไกกำกับติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อให้การกระจายอำนาจมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเกิดประโยชน์ต่อคุณภาพ การศึกษาอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะ

เพื่อผลักดันการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้เกิดผลอย่างแท้จริง รัฐควรดำเนินการดังนี้

1) แก้ไขพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงกฎหมายด้านการศึกษา การเงินการคลัง และการจัดซื้อจัดจ้างให้เอื้อต่อการกระจายอำนาจ พร้อมเร่ง

ออกกฎกระทรวงและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจบริหารจัดการงบประมาณ การเงิน และพัสดุได้โดยตรงและเป็นรูปธรรม

2) เพิ่มอำนาจและสร้างเครือข่ายให้สถานศึกษา มอบอำนาจตัดสินใจด้านงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตรให้สถานศึกษาโดยตรง และสนับสนุนการจัดตั้ง “กลุ่มสหโรงเรียน” เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางสามารถบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) พัฒนาและสนับสนุนบุคลากร จัดอบรมความรู้ด้านการบริหารการเงินและพัสดุให้แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งแก้ไขหลักเกณฑ์ ก.ค.ศ. เพื่อจัดสรรบุคลากรสายสนับสนุน (การเงิน/พัสดุ) ให้โรงเรียนขนาดเล็กและกลาง เพื่อลดภาระงานสอนของครู

4) สร้างกลไกกำกับดูแลที่ชัดเจน กำหนดแนวปฏิบัติและมาตรฐานการดำเนินงานที่ชัดเจน ควบคุมไปกับการสร้างระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าการกระจายอำนาจนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ปัญญา เทพสงเคราะห์. (2545). *การกระจายอำนาจการศึกษากับความท้าทายในประเทศไทย*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เพิ่ม หลวงแก้ว. (2556). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. ใน *นิติศาสตร์ดุสิต*. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

เพิ่ม หลวงแก้ว. (2561). กฎหมายคุ้มครองจริยธรรมในกระบวนการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการครู. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 18(3), 351 -361.

ภัสณารวรรณ กุลทอง. (2560). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

หยัด ขจรเกียรติผดุง. (2563). *มาตรการทางกฎหมายในการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.